

نسل آلفا، نسل آینده ساز

نگاهی به آموزش، اجتماع، هوش هیجانی و محیط کار آینده

فاطمه سعادت

کارشناس ارشد حقوق، دبیر زبان

اشاره

نسل آلفا یعنی کودکانی که از حدود سال ۱۳۸۹ (۲۰۱۰م) به بعد به دنیا آمده‌اند، اولین نسلی است که از همان ابتدا با فناوری و اینترنت رشد کرده است. این نسل متفاوت فکر می‌کند، متفاوت یاد می‌گیرد و به‌طور طبیعی سبک زندگی و نیازهای متفاوتی دارد. در این مقاله تلاش شده است به ویژگی‌های آموزشی، اجتماعی، هیجانی و رفتاری نسل آلفا همه‌جانبه نگریسته و این موضوع بررسی شود که این ویژگی‌ها در آینده محیط‌های کاری چه تأثیری می‌توانند داشته باشند.

کلیدواژه‌ها: نسل آلفا، فضای تعاملی، یادگیری شخصی‌سازی شده، آموزش پروژه‌محور، بازی‌های آموزشی

تصویری، تعاملی و آنی را ترجیح دهند. نسل آلفا خواهان تجربه‌های آموزشی فردمحور است. استفاده از «داده‌های بزرگ» و هوش مصنوعی در آموزش، امکان ارائه محتوای متناسب با علاقه‌ها و توانایی‌های هر فرد را فراهم کرده است. یکی از نکته‌های کلیدی در آموزش این نسل، تغییر نقش مدرسه‌ها از صرفاً انتقال‌دهنده دانش به بستری برای توسعه جامع شخصیت کودکان است. مدرسه باید فضاهایی خلاقانه، ایمن و با انعطاف بالا فراهم آورد که در آن نه تنها دانش، بلکه مهارت‌های زندگی، تفکر انتقادی، سواد رسانه‌ای و به‌ویژه هوش هیجانی پرورش یابد. آموزش مؤثر برای نسل آلفا تنها به معنای انتقال اطلاعات نیست، بلکه باید تجربه‌ای چندوجهی، پویا و مشارکتی باشد.

در کلاس‌های درس امروز، معلمان باید نقش تسهیلگر را ایفا کنند، نه صرفاً انتقال‌دهنده دانش. استفاده از فناوری‌هایی چون تخته هوشمند، برنامه کاربردی آموزشی، واقعیت افزوده و شبیه‌سازهای دیجیتال، می‌تواند در جذاب‌سازی فرایند یادگیری برای این نسل نقش کلیدی ایفا کند (Shehata & Alshamrain, 2022). از سوی دیگر، آموزش باید فراتر از مهارت‌های دانشگاهی، به پرورش تفکر انتقادی، حل مسئله، خلاقیت و همکاری بپردازد. طراحی برنامه‌های درسی بین‌رشته‌ای، آموزش پروژه‌محور و فعالیت‌های گروهی می‌توانند باعث درگیری ذهنی و عاطفی بیشتر دانش‌آموزان نسل آلفا شوند.

با نگاهی به اطراف، به راحتی می‌توانیم حضور پررنگ نسل آلفا را در دنیای امروز ببینیم. این نسل با تلفن همراه، رایانک (تبلت) و اینترنت به دنیا آمده و رشد کرده و به همین دلیل دیدگاه‌ها و الگوهای رفتاری‌اش با نسل‌های قبلی بسیار متفاوت است. درک درست از ویژگی‌های این نسل به ما کمک می‌کند برای آموزش، رشد اجتماعی و آماده‌سازی آن‌ها برای ورود به دنیای کار دقیق‌تر برنامه‌ریزی کنیم.

بچه‌های نسل آلفا از سنین پایین با دنیای دیجیتال آشنا هستند. آن‌ها با فیلم، بازی، برنامه‌های (اپلیکیشن‌های) آموزشی و فضای تعاملی راحت‌تر ارتباط می‌گیرند تا با روش‌های سنتی تدریس. یادگیری باید برایشان شخصی‌سازی شده، جذاب و مبتنی بر تجربه باشد. استفاده از فناوری‌هایی مثل واقعیت مجازی، آموزش پروژه‌محور و بازی‌های آموزشی، از جمله روش‌هایی هستند که در آموزش این نسل مؤثر واقع می‌شوند.

براساس مطالعات **هوفر** و همکارانش (۲۰۲۴)، نسل آلفا شیوه‌های یادگیری متفاوتی نسبت به نسل‌های گذشته دارد. این کودکان از سنین بسیار پایین با ابزارهای هوشمند و فناوری‌های نوین در ارتباط هستند. آشنایی مزبور باعث شده است آنان یادگیری از طریق محتوای

نسل آلفا خواهان تجربه‌های آموزشی فردمحور است. استفاده از «داده‌های بزرگ» و هوش مصنوعی در آموزش، امکان ارائه محتوای متناسب با علاقه‌ها و توانایی‌های هر فرد را فراهم کرده است

**رشد وابستگی نسل
آلفا به رسانه‌های
اجتماعی،
موجب کاهش
مهارت‌های ارتباطی
چهره‌به‌چهره،
ضعف در ابراز و
درک احساسات
و تضعیف
توانمندی‌های
همدلی شده است**

همچون خودآگاهی، مدیریت هیجان‌ها، همدلی، مهارت‌های ارتباطی و تصمیم‌گیری مسئولانه است. مدرسه باید با ادغام برنامه‌های یادگیری اجتماعی-عاطفی در برنامه‌های درسی خود، فرصت‌های بیشتری برای توسعه هوش هیجانی نسل آلفا فراهم کند.

با ورود این نسل به بازار کار، سازمان‌ها با نسلی روبه‌رو خواهند بود که به‌سرعت تغییر می‌کند، با فناوری عجیب است و توقعاتی متفاوت دارد. نسل آلفا به دنبال معنا در کار، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و انعطاف‌پذیری است. دوست دارد در محیط‌هایی کار کند که علاوه بر رشد حرفه‌ای، به ارزش‌های انسانی و تعادل بین زندگی و کار اهمیت می‌دهند. نسل آلفا نسل آینده‌ساز دنیای ماست؛ نسلی که هم ظرفیت بالایی دارد و هم نیازمند توجهی دقیق‌تر است. برای تربیت این نسل باید فناوری را در خدمت آموزش انسانی قرار دهیم، مهارت‌های احساسی و اجتماعی را جدی بگیریم و در محیط‌های سازمانی پذیرای نگاه‌های نو و متفاوت آنان باشیم.

پی‌نوشت‌ها

1. big data
2. Social Emotional Learning

منابع

1. Höfrová, A., Balidemaj, V., & Small, M.A. (2024). A systematic literature review of education for Generation Alpha.
2. Alpha generation's social media use: sociocultural influences and emotional intelligence. (2025).
3. Raising Generation Alpha: A Narrative Review. (2024).
4. Study on The Alpha Generation And The Reflections of Its Behavior in the Organizational Environment. (2023).
5. Shehata, A. I., & AlShamrani, H. A. (2022). *Teaching the Alpha Generation: Challenges and Opportunities*. *Education and Information Technologies*, 27, 11833-11850.

نقش معلمان نیز در این میان حیاتی است. آن‌ها باید توانایی برقراری ارتباط مؤثر با دانش‌آموزانی را داشته باشند که سبک یادگیری متفاوتی دارند و غالباً با چالش‌های روانی و اجتماعی ناشی از زیست دیجیتال روبه‌رو هستند. بنابراین، برنامه‌های تربیت معلم نیز باید بازنگری شوند و مهارت‌های فناوری، آموزش مبتنی بر «یادگیری اجتماعی-عاطفی» و فن‌های نوین یاددهی یادگیری را دربر گیرند.

همچنین بهره‌گیری از فناوری‌های تعاملی و بازی‌های آموزشی هدفمند می‌تواند به رشد مهارت‌های هیجانی و اجتماعی کودکان کمک کند. ضروری است که توسعه مهارت‌های فناورانه، همراه با پرورش عاطفی و اجتماعی پیش‌برود تا نسلی متعادل و تاب‌آور تربیت شود. حضور مداوم در شبکه‌های اجتماعی یکی از ویژگی‌های پررنگ نسل آلفاست. این موضوع در عین حال که فرصت‌هایی برای یادگیری و ارتباط ایجاد کرده است، چالش‌هایی هم به همراه دارد. به‌مرور، ارتباط چهره‌به‌چهره کم‌رنگ‌تر شده است و گاهی تعامل‌های سطحی جای روابط عمیق را گرفته‌اند. تصویرها و سبک زندگی آرمانی‌شده (ایدئال‌شده) در این فضاها می‌تواند به اضطراب، مقایسه منفی و کاهش عزت‌نفس بینجامد.

رشد وابستگی نسل آلفا به رسانه‌های اجتماعی موجب کاهش مهارت‌های ارتباطی چهره‌به‌چهره، ضعف در ابراز و درک احساسات، و تضعیف توانمندی‌های همدلی شده است. این موضوع در بلندمدت ممکن است به انزوای اجتماعی و بروز اختلال‌های هیجانی، مانند اضطراب و افسردگی، منجر شود (Raising Generation Alpha, 2024).

در پاسخ به این چالش، تغییر رویکردهای آموزشی به سمت تقویت یادگیری اجتماعی-عاطفی ضروری است. یادگیری اجتماعی-عاطفی شامل آموزش مهارت‌هایی